

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright
31. 05. 2012.

Fredy Perlman

Progres i nuklearna energija

Uništavanje kontinenta
i njegovih ljudi

Fredy Perlman
Progres i nuklearna energija
Uništavanje kontinenta i njegovih ljudi
1979.

Prevod: Aleksa Golijanin, 2003. anarhija-blok45.net1zen.com
Fredy Perlman, Progress & Nuclear Power: The Destruction of the Continent
and Its Peoples, Fifth Estate, April 8, 1979. Anything Can Happen, Phoenix
Press, London 1992. www.eco-action.org (poslednja poseta, 21. 04. 2012)

<http://anarhisticka-biblioteka.net>

1979.

– perspektiva kontinenta prekrivenog radnim logorima, sa čijih zvučnika odjekuje „Nema razloga za paniku; situacija je stabilna i pod kontrolom“ . . .

. . . sve to nije samo „nesrećan slučaj“. To je nužna posledica sadašnje faze tehnološkog Progres, tog Frankenštajna, Kapitala, za koji su revolucionarni menadžeri tvrdili da je sam po sebi „neutralan“ i da ga samo treba staviti pod njihovu kontrolu.

Tokom poslednja dva veka kapital se razvijao uništavajući prirodu, progoneći i gazeći ljudska bića. Sada je započeo frontalni napad i na svoje domaćine; njegovi kompjuteri sami procenjuju „isplativost“ onih koji su sebe smatrali za njegove najveće korisnike.

Kada bi se duhovi mrtvih ponovo pojavili među živima, ratnici Otava, Čipeva i Potavatomija mogli bi da nastave bitku koju su započeli pre dvesta godina, pojačani snagama Dakota, Probušenih Noseva, Jana, Medoka i mnogih drugih plemena čiji su jezici zauvek nestali. Samo takav duh bi mogao da stane za vrat kriminalcima koji se inače nikada neće naći pred nekim sudom. Svi ti agenti kapitala bi onda mogli da nastave sa svojom rutinskom radi-štedi-kupuj-prodaj praksom, mučeći jedni druge garancijama, obećanjima i nasiljem, zatvoreni iza plutonijumskih vrata svojih urušenih i izolovanih nuklearnih jazbina. <b>

Fredi Perlman, 1979.

preživelih privatnih i porodičnih carstava, vlasnici svih ostalih kompanija bili su samo najamnici koji su se od ostalih zaposlenih razlikovali jedino po visini primanja. Zadatak menadžera bio je da uklanjaju sve prepreke, ljudske ili prirodne, sa samo jednim ciljem: da stvore uslove za neometano delovanje svih oblika preduzetništva koji zajedno čine kapital.

Pre samo dve generacije, fizičari i hemičari u službi kapitala otkrili su da sva materija iznad i ispod površine zemlje nije jedini mogući izvor profita. Pokazalo se da su oslobođena „jezgra“ nekih materija naročito pogodna za eksploataciju. Destrukcija materije na atomskom nivou, koja je prvo vodila ka stvaranju najmonstruoznijeg oružja koje je ljudski rod ikada smislio, sada je proizvela novu robu. Do tada su zelenaški zajmovi, putarine i trgovačke marže, kojima se zarađivalo na račun farmera, kao i odavno nestale šume i životinje, prestali da budu značajni izvori profita. Kompanije za eksploataciju i trgovinu energentima, sa monopolom na proizvodnju uranijuma i nafte, postale su moćnije od bilo koje države koja na lokalnom nivou može da igra samo ulogu policajca. U kompjuterskim centrima ovih carstava zdravlje i životi „prihvatljivog“ broja ljudi procenjuju se u odnosu na „prihvatljivi“ raspon dobitka ili gubitka. Potencijalni otpor tim kalkulacijama kontroliše se mešavinom starih trikova: garancijama, obećanjima i nasiljem.

II

– Trovanje stanovništva istočne Pensilvanije kancerogenom radijacijom od strane sistema, koji značajan deo svoje aktivnosti pravda potrebom „odbrane“ od nuklearnog napada,

– trovanje hrane i životnih resursa preostalog stanovništva kontinenta, kao i zatvaranje svake perspektive pred farmerima koji su poslušno služili trgovačkim interesima kapitala,

– pretvaranje u minsko polje, upotrebom najmoćnijih eksploziva i otrova, čitavog kontinenta čiji su stanovnici sve do skora bili ljudi za koje je jedina svrha života bila da uživaju u vazduhu, suncu, drveću, životinjama i jedni u drugima,

Sadržaj

Uvod	5
I	5
II	10

su se ustremili na ličnosti, ali su se i dalje držali istih onih kulturnih vrednosti koje su ih i osuđivale na neprestanu degradaciju. Samim tim, bili su beskrajno daleko od ideje da se ujedine i da prepoznaju kao svoj oružani otpor naroda iz Perije, poslednjih koji su pokušali da spreče da se čitav kontinent pretvori u ostrvo kapitala. U toj borbi bili su poraženi od strane modernih Asiraca (ili modernih sovjetskih socijalista), koji su na njih primenili poznate metode: masovnu deportaciju, koncentracione logore, masakre nenaoružanih zarobljenika i besmučno ispiranje mozga u režiji vojnih i misionarskih plaćenika.

Ma koliko da su bili militantni i hrabri, pobunjeni farmeri su retko stavljali zadovoljstvo i sam život iznad rada, štednje i zarade; utoliko lakše je njihov pokret bio podriven prodorom radikalnih političara, koji su želju za novim životom izjednačili sa željom za novim Vođom. Ovaj podriveni, falsifikovani populistički pokret postao je model po kojem je oblikovan budući radnički pokret. Političari koji su sahranili populizam, bili su prethodnici beskrajnog niza novih, monaških sekta, uređenih po uzoru na jezuite, koji su svu istinu i dogmu izvlačili iz ove ili one komunističke, socijalističke ili anarhističke Svete knjige. Spretni da iskoriste svaku eksploziju nezadovoljstva, ti saboteri su sputavali pobunu za pobunom, namećući svoju doktrinu, organizaciju i vođstvo ljudima koji su se borili za svoje živote. Ti klovnovi, po kojima je stvar bila samo u tome da se naslovne strane novina ukrase njihovim njuškama i govorima, na kraju su i sami postali kapitalisti koji su na tržište izneli jedinu robu za koju su bili iskreno zainteresovani: ljudski rad.

Početak XX veka, kada je sav delotvorni otpor bio uništen, sa pseudoopozicijom koja je bila samo sredstvo za dalju redukciju ljudske aktivnosti na puku varijablu kapitala, aparat koji je ostvario čitave generacije profita uspeo je da uništi sve spoljne prepreke za svoje dalje napredovanje. Tu su i dalje bile neke unutrašnje prepreke: razne frakcije samog kapitala, Vanderbilti, Gouldi i Morgani, koji su neprestano okretali jedni na druge svoju artiljeriju, preteći da iznutra unište čitavu strukturu. Rokfeler i Morgan su bili pioniri u „spajanju“, stvaranju kombinacije različitih frakcija. Finansijski špekulatni su počeli da investiraju novac jedni u druge, u kompanije i projekte svojih partnera i da razmenuju menadžere na najvišim rukovodećim funkcijama. Na taj način su uspevali da obezbede prosperitet svakoj jedinici unutar tog sistema. Osim retkih

staze su postale železničke pruge, hodanje je uzmaklo pred kloparanjem džinovskih pokretnih peći na ugalj, kanui su bili potisnuti plovećim gradovima koji su zacrnjivali vazduh dimom spaljenog drveća. Kao što su „tri sestre“, zajedno sa ostatkom familije, bile degradirane na status robe, tako je i drveće postalo samo drvna građa, a životinje meso; čak su i putovanja, pesme, mitovi i priče ovih novih stanovnika kontinenta postali samo roba.

To su zaista bili novi stanovnici: prvo nekoliko stotina, zatim nekoliko hiljada, na kraju milioni. Kada se uvoz robova konačno završio, novi kontigenti seljaka uvoženi su iz zaostalih država postfeudalne Evrope. Njihovi preci su još pre mnogo generacija izgubili svako sećanje na slobodu. Nekadašnji napoličari velikih zemljoposjednika i lordova-trgovaca, stigli su u novu zemlju unapred želeći upravo ono što je kapital imao da im ponudi; degradacija života koju je kapital uvek podrazumevao, za njih je bila sloboda u poređenju sa onim što su imali kao jedinu referentnu tačku. Sa parcelama koje su im prodali zemljišni špekulatnti, do kojih su ih prebacivali železnički špekulanti, opremljeni oruđima i alatom kupljenim od trgovaca opremom, zaduženi kod bankara, skućeni i obučeni od trgovačkih kuća koje su ih snabdevale i ostalim potrepštinama uz marže koje nijedno prethodno doba ne bi smatralo „poštenim“, ti dođoši su ponosno izveštavali svoje rođake iz starog kraja kako su konačno postali svoje gazde, slobodni ljudi. Ali, duboko u svojim praznim stomacima i izmučenim srcima osećali su pravu istinu; da su bili robovi jednog gospodara koga je bilo još teže imenovati, još okrutnijeg i udaljenijeg od starih feudalnih lordova, čija se smrtonosna snaga, poput radioaktivnosti, mogla samo osetiti, ali ne i videti. Sada su bili zaprežna stoka kapitala. Oni koji su završili po fabrikama, kao „izvršioc“ i „nekvalifikovani radnici“, nisu imali čime da se pohvale u svojim pismima; u starom kraju se, na svakom koraku, još uvek disalo slobodnije.

Vek nakon ustanka vezanog za ime Pontijaka, usledio je vek ispunjen očajničkim pokušajima Pontijakovih naslednika da zaustave dalje napredovanje kapitala; neki farmeri-došljaci takođe su počeli da se bore protiv daljeg svođenja na sluge železničkih, trgovačkih i finansijskih kapitalista. Siromašni farmeri su pokušali da stanu za vrat raznim Rokfelerima, Morganima i Gouldima, ali njihova pobuna je bila samo bleđa senka ranijih pokušaja Otava, Čipeva, Delavare i Potavatomu Indijanaca. Farmeri

Uvod

Ovaj tekst se prvi put pojavio u posebnoj, antinuklearnoj izdanju *Fifth Estate*, 8. aprila 1979. godine. Napisan je odmah posle nesreće u nuklearnoj elektrani na Ostrvu tri milje (Three Miles Island), u istočnoj Pensilvaniji. Dok su se vesti o nesreći širile, zvanični stav je glasio: „Nema razloga za paniku; situacija je stabilna i pod kontrolom.“ Ipak, svo okolno stanovništvo bilo je evakuisano (200.000 ljudi). U ovom tekstu Perlman podseća kako su prvobitni stanovnici te oblasti bili varani i uništavani obećanjima, bolestima i nasiljem, zbog uvek istog cilja: daljeg napredovanja kapitala.

— Iz uvodnika Dead Trees EF!, www.eco-action.org

I

Samo najveći licemeri mogu da nazovu „nesrećnim slučajem“ svesno trovanje ljudi, tla i drugih živih vrsta. Samo oni koji svesno zatvaraju oči, mogu da tvrde kako su posledice tehnološkog Progresu bile „nepredvidljive“.

Trovanje i proterivanje prvih stanovnika ovog kontinenta u ime „viših ciljeva“ možda je počelo baš u istočnoj Pensilvaniji, ali sigurno ne pre nekoliko nedelja.

Pre jedanaest generacija, u oblasti koja je sada izložena radijaciji (Ostrvo tri milje), špekulanti poput Frenklina, Morisa, Vašingtona i Hejla, skrivali su svoja imena iza kompanija kao što su Vandalia Company i Ohio Company. Te kompanije su imale samo jedan cilj: da zarađuju na prodaji zemlje. Pojedinci koji su stajali iza tih kompanija, takođe su imali samo jedan cilj: da uklone sve prepreke za nesmetano sticanje profita, bez obzira da li su te prepreke ljudska bića, hiljadugodišnje kulture, šume, životinje ili čak reke i planine. Njihova namera je bila da civilizuju kontinent i da ga uključe u ciklus aktivnosti za koje se ovde, do tada, nije znalo: rad, štednju, investiranje, prodaju; u ciklus reprodukcije i neprestane akumulacije kapitala.

Glavna prepreka bila su ljudska bića koja su na ovom kontinentu živela hiljadama godina, bez Zakona, Vlasti i Crkve, uživajući u suncu, potocima, šumama, obilju biljnih i životinjskih vrsta i jedni u drugima. Ti ljudi su smatrali da je život cilj, a ne sredstvo koje treba da služi za ostvarenje „viših ciljeva“. Na Civilizaciju uopšte nisu gledali kao deca na teglu s pekmezom, kao što su to razni Frenklini i Vašingtoni očekivali. Civilizacija nije imala mnogo toga da im ponudi; uglavnom nešto oružja, da bi zaštitili svoju slobodu od daljeg prodiranja Civilizacije. Radije su prihvatili smrt nego život sveden na rad, štednju, investiranje i trgovinu. U poslednjem očajničkom pokušaju da potisnu Civilizaciju i njene Blagodeti sve do mora i preko njega, u ustanku koji je danas poznat po nazivu jednog automobila,¹ njihovim ratnicima je uspelo da ove otimače zemlje potisnu iz čitavog Ontarija, Mičigena, Ohaja i zapadne Pensilvanije. Zbog tog beskompromisnog otpora Civilizovani su ih nazvali Divljacima. To je Civilizovanima dalo pravo da ih istrebe bez ikakvih obzira: „Pošaljite im čebad zaraženu boginjama“, naredio je jedan od vojnih zapovednika zaduženih za istrebljenje.

Nedavno obeležena dvestogodišnjica američke nezavisnosti posvećena je sećanju na dan kada su, pre deset generacija, otimači zemlje, špekulanti i njihovi saveznici rešili da ubrzaju istrebljenje nezavisnih naroda zapadno od Ostrva tri milje. Kraljevska administracija je bila suviše daleko da bi na pravi način zaštitila investicije, a bila je i feudalna, što znači da se njeni interesi nisu uvek poklapali sa interesima špekulanata; šta više, ta administracija je čak insistirala na obavezama preuzetim kroz ugovore sklopljene sa Divljacima. Tako se javila potreba za efikasnim aparatom koji bi bio pod direktnom kontrolom špekulanata i u potpunosti posvećen zaštiti njihovih interesa. Neformalne graničarske organizacije poput Pakstonovih momaka su tako istrebile stanovništvo jednog izolovanog sela u toj oblasti.² Ali, te graničarske jedinice su bile male i privremene, u velikoj meri zavisne od dobrovoljnog pristanka svakog pojedinca, slično kao kod indijanskih ratnika; samim tim, to nisu bile prave policijske jedinice. Zato su se špekulanti udružili sa idealistima i sanjarima, i pod

¹ „Pontijakov rat“, Pontijak: poglavica Otava, koji su 1763. kritično ugrozili britanske posede u oblasti Velikih Jezera. (Prim. prev.)

² Pokolj Saskvehenok Indijanaca iz sela Konestoga, Pensilvanija, 1763. (Prim. prev.)

zastavom Slobode, Nezavisnosti i Sreće, preuzeli vlast, vojsku i policiju u svoje ruke.

Pre stopedest godina, efikasni aparat za podršku napredovanju kapitala već je bio dobro formiran. Vojne i policijske organizacije zasnovane na komandnoj hijerarhiji i poslušnosti, a ne na dobrovoljnom pristanku, bile su poptuno spremne za pohod na narode koji su se ovakvoj vrsti mobilizacije odupirali dvadeset hiljada godina, a verovatno i mnogo duže. Kongres je doneo jednu od najizričitijih mera u tom smislu: Zakon o izmeštanju Indijanaca.³ Za samo nekoliko godina, sve što je pružalo otpor, sve aktivnosti koje nisu bile aktivnost kapitala, bile su izmeštene zapadno od oblasti Ostrva tri milje ka Misisipiju, a južno od Mičigena ka Džordžiji. Vlada, koja će uskoro postati jedna od najmoćnijih na svetu, nije više morala da se oslanja samo na boginje ili na iznenadne napade i masakre; ona je sprovodila Zakon o izmeštanju prevarantskom kombinacijom garancija, obećanja i nasilja. Preostala slobodna plemena nisu mogla da prihvate ta obećanja i da u isto vreme ostanu slobodna. Izabrala su da ostanu slobodna i tako su poslednji slobodni ljudi između Ostrva tri milje i Misisipija bili proterani.

Doseljenici koji su naselili planski ispražnjenu zemlju, čiji je vazduh još mirisao na dojučerašnju slobodu, pretvorili su beskrajne šume u džinovske replike pakla koji su ostavili za sobom. Drevne staze i šume su nestale; šume su bile spaljene; staze su bile ispresecane putevima za što brže kretanje kapitala. Radost je prestala da bude jedini smisao života; život je postao sredstvo, a profit jedini cilj. Beskrajno mnoštvo kulturnih formi bilo je svedeno na jednoličnu rutinu: radi, štedi, investiraj, kupujprodaj, svodi račune, od jutra do mraka. Sve nekadašnje aktivnosti, uz mnoštvo novih, bile su preobražene od izvora radosti u izvor profita. Kukuruz, pasulj i tikva, „tri sestre“ koje su nekadašnji stanovnici ove oblasti poštovali i voleli, sada su bili samo roba; oni koji su morali da ih seju i žanju nisu to radili da bi uživali u njima kao hrani, na gozbama i svečanostima, već samo zato da bi ih prodavali na tržištu. Lagodno baštovanstvo zamenio je mukotrpan rad na velikim farmama, šumske

³ Zakon donet 26. maja 1830, za vreme mandata jednog od najvećih progonitelja i ubica Indijanaca u američkoj istoriji, južnjačkog predsednika Endrua Džeksona (Andrew Jackson, 1767–1845). (Prim. prev.)